AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKI DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

ÇİN TARİXİ

fənninin

P R O Q R A M I

«HS 070000 – Tarix» istiqaməti üzrə

BAKI – 2009

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKI DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

ÇİN TARİXİ

fənninin bakalavr təhsil pilləsi üçün

P R O Q R A M I

«HS 070000 – Tarix» istiqaməti üzrə

BAKI – 2009

Proqramın tərtibçisi: t.e.n., dos. Q.Ş.DAVUDOV

Redaktor: t.e.n., dos.
R.B.ASLANOV

Rəyçilər: t.e.n., dos.
A.R.BAĞIROVA

t.e.n., dos.
A.A.MƏMMƏDLİ

İZAHAT VƏRƏQƏSİ

«Çin tarixi» fənninin proqrammı universitetlərdə tarix və şərqşünaslıq ixtisasları üzrə bakalavr pilləsində təhsil alanlar üçün nəzərdə tutulmuşdur. Proqramda Çinin qədim dövr, orta əsrlər, yeni və ən yeni dövrləri üzrə daxili və xariji siyasət problemlərinə, mədəniyyətinə diqqət yetirilmiş, ayrı-ayrı məsələlər üzrə lazım olan materiallar əhatə olunmuşdur. Proqram tədris planında nəzərdə tutulmuş saatlara uyğun şəkildə tərtib olunmuşdur.

Mövcud tədris planına əsasən nəzərdə tutulan saatların bölgüsü:

Tarix fakültəsi üzrə – cəmi 14 saat

	Mövzuların adları	jəmi	m
1.	Çin orta əsrlərdə	4 saat	
2.	Çin yeni dövrdə	4 saat	
3.	Çin ən yeni dövrdə	6 saat	
C Ə M İ		14 saat	

Şərqşünaslıq fakültəsi üzrə – cəmi 90 saat

	Mövzuların adları	cəmi
1.	Giriş. Çin haqqında ümumi məlumat. Fənnin öyrənilməsinin mənbəşünaslığı və tarixşünaslığı haqqında.	2 saat
2.	Çin ibtidai icma quruluşu dövründə	2 saat
3.	Çində quldarlıq münasibətləri	4 saat
4.	Çində feodal münasibətlərinin meydana gəlməsi (III-VII əsrlər)	4 saat
5.	Tan imperiyası	4 saat

6.	Çin X-XIV əsrlərdə	2 saat
7.	Min imperiyası	4 saat
8.	Qədim dövr və orta əsrlərdə Çin mədəniyyəti	2 saat
9.	XVII əsrin əvvəllərində Çində kəndli müharibəsi və mancur – Sin sülaləsinin hakimiyyətinin qurulması	4 saat
10.	Çin XVII əsrdə	2 saat
11.	Çin XVIII əsrdə	2 saat
12.	Çin XIX əsrin birinci yarısında	4 saat
13.	Çin XIX əsrin ikinci yarısında	4 saat
14.	XIX əsrin sonu-XX əsrin əvvəllərində Çinin sosial-iqtisadi və siyasi vəziyyəti	2 saat
15.	XIX əsrin sonu-XX əsrin əvvəllərində Çinin xarici siyasəti	4 saat
16.	I dünya müharibəsi ərəfəsində Çinin daxili və xarici siyasəti	2 saat
17.	Çin I dünya müharibəsi illərində	4 saat
18.	Yeni dövrdə Çin mədəniyyəti	2 saat
19.	Çin 1918-1924-cü illərdə	4 saat
20.	Çin 1925-1927-ci illərdə	2 saat
21.	Çin 1927-1937-ci illərdə	2 saat
22.	Çin xalqının Yaponiyanın təcavüzünə qarşı mübarizəsi	4 saat
23.	Çin II dünya müharibəsi illərində	4 saat
24.	Çin 1946-1949-cu illərdə	2 saat
25.	Çin Xalq Respublikası 1950-1960-cı illərdə	4 saat
26.	Çin Xalq Respublikası 1970-1980-ci illərdə	2 saat
27.	Müasir dövrdə Çin Xalq Respublikası-nın sosial-iqtisadi və siyasi vəziyyəti	4 saat
28.	Müasir dövrdə Çin Xalq Respublikası-nın xarici siyasəti	4 saat

29.	Ən yeni dövrdə Çin mədəniyyəti	2 saat
30.	Çin Xalq Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında siyasi və iqtisadi əlaqələrin yaranması və inkişafı	2 saat
	C Ə M İ	90 saat

GİRİŞ

Çinin coğrafi mövqeyi, təbii şəraiti, ərazisi, əhalisi, iqlimi.

«Çin» adı haqqında. Çinlilərin mənşəyi haqqında. Çin tarixi və mədəniyyətinin dünya sivilizasiyasında yeri və mövqeyi.

Çin tarixinin öyrənilməsi. Çin tarixinə dair əsas mənbələr. Tarixşünaslıq. Çin tarixi kursunun vəzifələri və əhəmiyyəti.

ÇİN QƏDİM DÖVRDƏ

Çin ibitidai icma quruluşu dövründə. Daş dövrü. İlk paleolit abidələri. Çin ərazisində ən qədim insan məskənləri. Yığıcılıq, ovçuluq, balıqçılıq. Əkinçiliyin meydana gəlməsi. Neolit dövrü. Yanşaok mədəniyyəti. Lunşan mədəniyyəti. İlkin dini inancların meydana gəlməsi. Dəfn mərasimləri və qəbir abidələri. Qəbilə daxilində qadının əsas rol oynaması. Tunc dövrü mədəniyyəti. Qul əməyindən istifadənin meydana gəlməsi. Kurqanlar mədəniyyəti dövrü.

Çində quldarlıq münasibətləri. İlk dövlət qurumları. Sya sülaləçi. Şan-İn dövləti. Çjou dövləti: Qərbi Çjou və Şərqi Çjou. Mu Vanın qanunlar toplusu. Döyüşən padşahlıqlar. Sin imperiyası. İn Çjenin tədbirləri. Böyük Çin səddi. Xan imperiyası: Qərbi (Böyük) Xan Şərqi (Kiçik) Xan sülalələri. Lyu Banın, U-dinin tədbirləri. Böyük ipək yolu. Van Manın islahatları. «Qırmızı qaşlılar» üsyanı. Fan Çun. Lyu Syunun tədbirləri.

II əsrin son rübündə Çinin sosial-iqtisadi və siyasi vəziyyəti. «Sarısarıqlılar üsyanı». Çjan qardaşları. Üsyanın nəticələri və əhəmiyyəti.

Eramızın əvvəllərində Çinin xarici siyasəti.

ÇİN ORTA ƏSRLƏRDƏ

Çində feodal münasibətlərinin meydana gəlməsi (III-VII əsrlər). Xan imperiyası dağıldıqdan sonra Çində siyasi vəziyyət. Üç padşahlıq dövrü. Feodal münasibətlərinin meydana gəlməsi və onun əsas xüsusiyyətləri. Erkən feodal dövlətinin yaranması. Sıma Yanın islahatları və pay torpaq sisteminin bərqərar olması. IV-V əsrlərdə köçərilərin basqınları. Ölkənin şimalında və cənubunda dövlətlərin yaranması. Aqrar münasibətlər. Şimali Vey padşahlığında və cənub dövlətlərində siyasi və sosial quruluş. Buddizmin və daos dininin yayılması. Feodal quruluşunun möhkəmləndirilməsində dini ideologiyanın rolu. Məbəd torpaq sahibliyi. Çin etnosunun təşəkkülü və onun qonşu xalqlarla qarşılıqlı münasibətləri problemləri.

Çinin vahid dövlətdə birləşdirilməsi. VI-VII əsrlərdə iqtisadi yüksəliş. Pay torpaq sisteminin möhkəmləndirilməsi və kəndlilərin vəziyyəti. Şəhərlər və ticarətin genişlənməsi. Suy imperiyasının daxili və xarici siyasəti. Suy imperiyasının süqutu.

Tan imperiyası. Tan imperiyasının yaranması. İlk Tan hakimlərinin siyasəti və onların aqrar tədbirləri. Pay torpaq sisteminin inkişafı. Dövlət quruluşu və qanunvericilik. İmtahan sistemi. Xarici əlaqələr və Tan imperatorlarının işğalçılıq siyasəti. Tan imperiyasının iqtisadi inkişafı. Feodalların torpaqları ələ keçirməsi və pay torpaq sisteminin dağılması. Kəndlilərin istismarının güclənməsi. Hərbi-feodal qiyamları və onların iqtisadi nəticələri. Mərkəzi hakimiyyətin zəiflənməsi. Yan Yanın islahatları. Şəhərlərin artması, sənətkarlıq və ticarət.

IX əsrdə kəndli müharibəsi, onun əsas mərhələləri, hərəkətverici qüvvələri və ideologiyası. Van Syançji və Xuan Çaonun yürüşləri. Kəndli müharibəsinin məğlub olma səbəbləri və əhəmiyyəti.

Çin X-XIV əsrlərdə. X əsrin I yarısında ara müharibələri və Sun imperiyasının yaranması. Sunn imperiyasının dövlət quruluşu. Aqrar münasibətlərin inkişafı. Kəndlilərin vəziyyəti. Şəhərlərin iqtisadi və mədəni əhəmiyyəti. Yeni sənət sahələrinin yaranması. Ticarət əlaqələrinin və əyalətlərarası bazarın genişlənməsi. Dəniz ticarəti. Ticarət-sənətkarlıq təşkilatları. Şəhərlərin sosial quruluşunun xüsusiyyətləri.

X-XII əsrlərdə kəndli və şəhər üsyanları. Üsyançıların tələblərinin xarakteri. Hakim sinfin daxilində ziddiyyətlərin kəskinləşməsi. Siyasi qruplaşmaların mübarizəsi və islahat cəhdləri. Van Anşinin islahatları.

Sun imperiyasının tanqut, kidani və çjurçjenlərlə münasibətləri. Tsin padşahlığı və cənubi Sun dövləti. Cənub rayonlarının iqtisadi inkişafı.

Çində monqol işğallarının əsas mərhələləri. Yuan imperiyasının yaranması. Çinin şimalında və cənubunda monqol feodallarının siyasəti. Kəndlilərin və şəhərlilərin vəziyyəti. Çinli feodalların işğalçılara münasibəti. Yadelli ağalığına qarşı Çin xalqının mübarizəsi. «Ağ lotos» (şanagüllə) gizli cəmiyyəti və «Qırmızı ordu» dəstələri. Çində monqol ağalığına son qoyulması.

Min imperiyası. Min dövlətinin yaranması. Min hakimlərinin aqrar siyasəti və kəndlilərin vəziyyəti. Monqol hökmranlığının devrilmməsindən sonra Çində iqtisadi və mədəni dirçəliş. Şəhərlərin rolu. Cənub dənizləri ölkələri ilə xarici əlaqələrin inkişafı.Kənd təsərrüfatı və sənətkarlığın inkişafı, manufakturaların meydana gəlməsi. Torpaq üzərində xüsusi mülkiyyət formaları. Rentanın formaları. Kəndlilərin vəziyyəti. Şəhərlərin sosial quruluşu. Kəndli və şəhər üsyanları. İdeoloji və siyasi mübarizə. Çjan Tszyuyçjenin vergi islahatı. Dunlin təşkilatının iqtisadi və siyasi proqramı. Xarici ticarət və Çinin müstəmləkə siyasəti. Avropalıların Çinə soxulması. Mancurların Çinlə müharibələri.

XVII əsrin başlanğıcında ölkədə daxili ziddiyyətlərin kəskinləşməsi. Antifeodal üsyanlar. Kəndli müharibəsinin hərəkətverici qüvvələri. Min sülaləsinin devrilməsi. XVII əsrdəki kəndli müharibəsinin əhəmiyyəti.

Qədim dövr və orta əsrlərdə Çin mədəniyyəti. Çin mədəniyyətinin çiçəklənməsi. İdeologiya sahəsində mübarizə. Din. Buddizm. Buddizmin zəifləməsi və neokonfusiyaçılığın formalaşması. Təhsil sistemi, kitab çapı. Yazının meydana gəlməsi. İeroqlif yazı sisteminin tətbiq edilməsi. Elmi biliklərin inkişafı. Fəlsəfə. Ədəbiyyat. İncəsənət. Memarlıq və heykəltaraşlıq. Məbəd və monastr tikintisi. Yeni ixtiralar.

ÇİN YENİ DÖVRDƏ

XVII əsrin əvvəllərində Çində kəndli müharibəsi və mancur – Sin sülaləsinin hakimiyyətinin qurulması. XVII əsrin əvvəllərində ölkənin sosial-iqtisadi, siyasi və xarici vəziyyəti. Kəndli üsyanları. Şensi üsyanı. Xenan toplantısı. Üsyançıların idarəçilik və hərbi sahədə tədbirləri. Şimal yürüşü və Pekinin ələ keçirilməsi. Çin hakim dairələrinin mancurlarla ittifaq yaratması. Min sülaləsinin devrilməsi. Çinə mancur müdaxiləsinin nəticələri: kəndli üsyanının yatırılması və Çində manjur ağalığının başlanması.

Çin XVII əsrdə. Çin xalqının mancur işğalçılarına qarşı mübarizəsi və Çinin manjurlar tərəfindən işğalının başa çatdırılması. Mancur ağalığı dövründə dövlət aparatı, mərkəzi və yerli idarəçilik sistemi. Boqdıxan.

Mancur ordusu. Aqrar sahədə həyata keçirilən tədbirlər. Sənətkarlıq və ticarətin inkişafı. Xarici siyasət: mancurların işğalçılıq müharibələri.

Çin XVIII əsrdə. Aqrar münasibətlər. Şəhər sənayesi və ticarət. Xalq hərəkatı. Mancurlara qarşı «Böyük qardaşlar», «Ağ zanbaq» və «Triada» cəmiyyətlərinin fəaliyyəti. Tayvan üsyanı.

Avropa dövlətlərinin Çinə nüfuz etmə cəhdləri. Çinin özünütəcrid siyasəti.

Çin XIX əsrin I yarısında. XIX əsrin I yarısında Çinin sosial-iqtisadi və siyasi vəziyyəti, feodal təsərrüfatı böhranının dərinləşməsi. Sənətkarlıq və ticarətin vəziyyəti. «Qunxan» cəmiyyəti. Kəndlilərin və şəhər yoxsullarının üsyanları. Uyğuristan üsyanı.

Taypinlər hərəkatı. Hərəkatın meydana gəlməsi. Xun Sütsüan və Fen Yunşan. «İlahi Ata cəmiyyəti». Taypin Tyanqonun yaranması və həyata keçirilən tədbirlər. Taypin ordusunun hərbi əməliyyatları. Xarici dövlətlərin müdaxiləsi. Hərəkatın məğlubiyyət səbəbləri və əhəmiyyəti.

Avropa dövlətlərinin Çinə müdaxilə cəhdləri. Çinə göndərilmiş ilk nümayəndəliklər. Lord Nepirin komissarlığı. 1840-1842-ci illər İngiltərə-Çin müharibəsi. Xarici dövlətlərlə 1842-1844-cü illərdə imzalanmış müqavilələr. Nankin və Xumın müqavilələri.

Çin XIX əsrin II yarısında.

II Tiryək müharibəsinin başlanması. Hərbi əməliyyatların birinci mərhələsi. 1858-ci il Tyanszin müqavilələri. Hərbi əməliyyatların ikinci mərhələsi. 1860-cı il Pekin müqavilələri. Qərb dövlətlərinə yeni güzəştlər. Rusiya ilə münasibətlər. Sərhədlər məsələsi. Ayqun və Pekin müqavilələri.

Çinin nüfuz dairələrinə bölünməsinin başlanması. Yaponiyanın təcavüzü. 1884-1885-ci illər Çin-Fransa müharibəsi. Çinlə Fransa arasında Tyanszin müqaviləsinin imzalanması.

Koreya uğrunda Yaponiya-Çin rəqabətinin güclənməsi. 1885-ci il Yaponiya-Çin (Tyanszin) müqaviləsi. Koreyada kəndli müharibəsinin başlanması və Çinlə Yaponiyanın Koreyaya hərbi qüvvə çıxartmaları. 1894-1895-ci illər Yaponiya-Çin müharibəsi. Müharibənin səbəbləri və xarakteri. Hərbi əməliyyatların başlanması. Müharibənin Koreyadan Mancuriyaya keçməsi. Dalyan (Dalni) və Yunşunkou (Port-Artur) istiqamətində aparılan hərbi əməliyyatlar. Çinin ağır məğlubiyyətə uğraması. Hiroşimada ilkin danışıqların başlanması və yarımçıq kəsilməsi. Veyxayvey döyüşü.Danışıqların yenidən başlannması və 1895-ci ildə Simonesekidə sülh müqaviləsinin imzalanması. Müqavilənin şərtləri. Rusiya, Almaniya və Fransanın sülh danışıqlarına və müqavilənin şərtlərinə müdaxilə etmələri. 1896-cı il Yaponiya-Çin ticarət müqaviləsi.

XIX əsrin sonu - XX əsrin əvvəllərində Çinin sosial-iqtisadi və siyasiivəziyyəti. 1901-1905-ci illər islahatları. Mancur-Sin rejiminin böranının dərinləşməsi. İslahatçılıq hərəkatının meydana çıxması. Kan Yu-vey və «100 gün islahat». Konstitusiyaçılıq hərəkatı.

İnqilabi-demokratik hərəkat. İnqilabi cəmiyyətlərin yaranması. «Birləşmiş ittifaq» təşkilatı. Sun Yatsen və onun üç xalq prinsipi. 1906-1908-ci illərdə mancurlara qarşı baş vermiş üsyanlar.

Tayvan respublikası.

XIX əsrin sonu -XX əsrin əvvəllərində Çinin xarici siyasəti. XIX əsrin 90-cı illərində böyük dövlətlərin Uzaq Şərq siyasəti. Çinin nüfuz dairələrinə bölüşdürülməsinin yeni mərhələsi. Avropa dövlətləri ilə imzalanmış yeni qeyri-bərabər müqavilələr. Almaniyanın Çinə müdaxiləsi. 1898-ci il Almaniya-Çin müqaviləsi. 1896 və 1898-ci illər Rusiya-Çin müqavilələri. Şərqi Çin dəmir yolunun çəkilməsi. ABŞ-ın «açıq qapı» doktrinası. Səkkiz dövlətin Çinə müdaxiləsi. «Yekun protokolu».

I Dünya müharibəsi ərəfəsində Çinin daxili və xarici siyasəti. Sinxay inqilabı ərəfəsində sosial-iqtisadi və siyasi vəziyyəti. Mancur hakimiyyətinə qarşı kütləvi hərəkatın artması. Sinxay inqilabı: ilkin şərtləri və xarakteri. İnqilabın birinci mərhələsi. Uçan üsyanı. İnqilabi hökumətin yaradılması. Sun Yatsenin müvəqqəti prezident seçilməsi. İnqilabın ikinci mərhələsi. Monarxiyanın devrilməsi və Çinin respublika elan edilməsi. Yuan Şikayın prezident elan edilməsi. Homindan partiyasının yaranması. Çin parlamentinin yaranması. Konstitusiyanın qəbul edilməsi. Yuan Şikayın diktaturası. «İkinci inqilab»a cəhd. Sinxay inqilabının nəticələri və əhəmiyyəti.

Qərb dövlətlərinin və Yaponiyanın Sinxay inqilabına münasibəti.

Çin I Dünya müharibəsi illərində. I dünya müharibəsinin başlanması. Çinin öz bitərəfliyini elan etməsi. Yaponiyanın Çinə qoşun çıxartması. Çinin Şandun əyaləti uğrunda Yaponiya-Almaniya müharibəsi. Yaponiyanın Çinə «21 tələbi».

Yuan Şikay tərəfindən monarxiyanın bərpası. «Respublikanı müdafiə» qüvvələri və mərkəzi hakimiyyətə qarşı qiyamın baş verməsi. 1916-cı ildə siyasi gərginliyin artması sosial qruplar arasında ziddiyyətlərin kəskinləşməsi.

Çinin Almaniyaya müharibə elan etməsi və I müharibəyə qoşulması.

I dünya müharibəsinin Çin iqtisadiyyatına təsiri.

«Yeni mədəniyyət» uğrunda hərəkat. Xu Şi, Li Daçjao, Çen Dusyu.

Yeni dövrdə Çin mədəniyyəti. Yeni dövrdə Çin mədəniyyətinin inkişafının əsas xüsusiyyətləri. Maarif. Elm. Din. Ədəbiyyat. Memarlıq və heykəltaraşlıq. Tətbiqi sənət və rəssamlıq. Teatr.

ÇİN ƏN YENİ DÖVRDƏ

Çin 1918-1924-cü illərdə. I Dünya müharibəsinin Çinin sosial-iqtisadi və siyasi həyatına təsiri. Sənayenin və kənd təsərrüfatının vəziyyəti.

Paris sülh konfransı və Çin. «4 may hərəkatı».

Siyasi qarşıdurmanın güclənməsi. Cənub və Şimal qruplaşmaları. Sun Yatsenin Quançjou hökuməti. Homindan partiyasının ilk qurultayı və onun qərarları. Milli İnqilabi Ordunun yaradılması. Çan Kayşi.

Çində marksist ideyalarının yayılması. Çin Kommunist partiyasının yaranması. ÇKP-nin məqsəd və vəzifələri.

ÇKP ilə Homindan arasında Vahid Milli Cəbhənin yaraldılması. Homindanın yeni «üç prinsipi».

Çin-ABŞ münasibətləri. Çinin RSFSR-lə münasibətlərinin yaxşılaşması. 1924-cü il Çinlə SSRİ arasında sazişin imzalanması. Vaşinqton konfransında Çinə dair qərarların qəbul edilməsi.

Çin 1925-1927-ci illərdə. 1925-ci il Şanxay və Tsindao hadisələri və birinci vətəndaş müharibəsinin başlanması. Şimal yürüşü. Vətəndaş müharibəsinin son mərhələsi. Xarici qüvvələrin hərbi müdaxiləsi və Çan Kayşinin təslimçilik siyasəti. Nankin hökumətinin yaradılması. Vahid Milli Cəbhənin süqutu. Birinci vətəndaş müharibəsinin nəticələri.

Çin 1927-1937-ci illərdə. Çinin sosial-iqtisadi və siyasi vəziyyəti. Kəndli çıxışları. «Kanton kommunası». Çan Kayşi hökumətinin cəza tədbirləri. Hərbi-siyasi qruplaşmalar arasında mübarizə. Yeni Şimal yürüşü. Ümumilli hökumətin yaranması. «Siyasi himayədarlıq proqramı» və «Milli hökumətin yaradılmasına dair əsas qanun». «Beş hakimiyyət» prinsipi. Siyasi himayədarlıq dövrünün başlanması. 1931-ci ildə Milli Məclisin çağırılması və Müvəqqəti Konstitusiyanın qəbul edilməsi. 1929-1933-cü illər dünya iqtisadi böhranı və Çin.

1929-1931-ci illərdə Çində siyasi qruplaşmalar arasında qarşıdurmanın güclənməsi. Quançjou və Pekin hökumətləri. Kommunistlər tərəfindən azad edilmiş rayonların yaradılması. ÇKP-nin «lilisanevçilik» xətti. Çin Sovet Respublikasının yaradılması. ÇSR-nin Konstitusiyası. Mao Tszedun. Homindançılarla kommunistlər arasında mübarizə. «Böyük yürüş». 1935-1936-cı il hadisələri. «Sian böhranı». Çjou Enlay. Yanyan razılaşması və vahid antiyapon milli cəbhəsinin yaradılması.

İkinci vətəndaş müharibəsi dövründə Çinin xarici siyasəti. Çin-SSRİ münasibətləri. Xabarovsk protokolu. 1931-ci ildə yapon qoşunları tərəfindən Mancuriyanın işğalının başlanması. Yaponiyanın işğal edilmiş Mancuriya ərazisində oyuncaq «Mançjou-Qo» dövləti yaratması.

Çin xalqının Yaponiyanın təcavüzünə qarşı mübarizəsi. 1937-ci ilin iyununda Yaponiya tərəfindən Çinə qarşı fəal hərbi əməliyyatların başlanması. Çinin işğalının genişlənməsi. Çin-Yaponiya müharibəsinin birinci mərhələsi. Pekin və Tyanszinin işğal edilməsi. Hücum etməmək haqqında Çin – SSRİ müqaviləsi. Çin Respublikasının Xüsusi sərhəd rayonunun yaradılması.Çinin şərqində Yaponiyanın nəzarətinin qurulması. Çunsin hökuməti.

Çin II Dünya müharibəsi illərində. İkinci Dünya müharibəsinin başlanması və Çin hakimiyyət orqanlarının mövqeyi. Çin-Yaponiya müharibəsinin birinci mərhələsi. Mao Tszedunun «Yeni demokratiya haqqında» proqramı. «Çjenfın» («Fəaliyyət üslubunun nizamlanması») siyasəti. Çinin İkinci Dünya müharibəsinə qoşulması.

Müharibə illərində Çinin antihitler koalisiyasına daxil olan dövlətlərlə münasibətləri. 1945-ci il Çin-SSRİ müqaviləsi.

Çin 1946-1949-cu illərdə. İkinci dünya müharibəsindən sonra Çinin sosial-iqtisadi və siyasi vəziyyəti. Homindan – ÇKP qarşıdurması. Çunsin danışıqlarının uğursuzluğu. Çində yeni vətəndaş müharibəsinin başlanması və hərbi əməliyyatların gedişi.

Vətəndaş müharibəsi illərində Çinin xarici siyasəti. SSRİ və ABŞ-ın bu müharibədə siyasi planları.

Vətəndaş müharibəsində ÇKP-nin Xalq Azadlıq Ordusunun qələbəsi. Xalq Siyasi Məsləhət Şurasının I sessiyası. Çin Xalq Respublikasının elan edilməsi.

Çin Xalq Respublikası XX əsrin 1950-1960-cı illərində. Çinin sosialist inkişaf yoluna qədəm qoyması. Təsərrüfatın bərpası üçün görülən tədbirlər. 1950-ci ilin aqrar islahatı. Birinci beşillik plan. İqtisadiyyatda dövlət bölməsinin yaranması. «Xalq kommunaları». İkinci beşillik plan və «böyük sıçrayış» xətti. «Üç qırmızı bayraq» kursunun iflası və iqtisadi böhranın baş verməsi. İqtisadiyyatın tənzimlənməsinə cəhdlər.

Yeni hakimiyyət orqanlarının yaradılması. 1953-1954-cü illər seçkiləri və Ümumçin Xalq Nümayəndələri Məclisinin çağrılması. ÇXR-nin Konstitusiyasının qəbul edilməsi. ÇKP-nin VIII qurultayı. «Mədəni inqilab»ın birinci mərhələsi.

XX əsrin 50-60-cı illərində Çinin xarici siyasəti. «İki Çin dövrü»nün başlanması. Tayvan məsələsi. SSRİ-Çin münasibətləri. Çinlə SSRİ arasında 1950-ci ildə imzalanmış Moskva müqaviləsi. Çinin Koreya müharibəsində iştirakı. 1957-ci il Sovet-Çin müqaviləsi. Çin-ABŞ münasibətləri.

Çin Xalq Respublikası XX əsrin 1970-1980-ci illərində.

«Mədəni inqilab»ın ikinci mərhələsi və siyasi böhranın dərinləşməsi. Mao Tszedunun vəfatı və «Dördlər qrupu»na qarşı mübarizə. 1978-ci il plenumu və onun əhəmiyyəti. Çində geniş islahatların başlanması. Den Syaopin və «dörd modernləşmə» kursu. Sosializmin yeni – Çin modeli. ÇKP-nin XIII qurultayı və siyasi sistemdə islahatçılıq cəhdləri.

Xarici siyasətdə «özünütəcrid» siyasəti. Çinin beynəlxalq vəziyyətinin dəyişməsi. ÇXR-SSRİ münasibətlərinin kəskinləşməsi. Çinin ABŞ və Yaponiya ilə yaxınlaşması. ÇKP-nin XII qurultayı və xarici siyasətdə əsaslı dönüşün baş verməsi.

Müasir dövrdə Çin Xalq Respublikasının sosial-iqtisadi və siyasi vəziyyəti. 90-cı illərin birinci yarısında Çinin sosial-iqtisadi inkişafı. Müasir dövrdə Çinin əsas güc mərkəzlərindən birinə çevrilməsi.

Rusiya-Çin münasibətlərinin yaxşılaşması. 90-cı illərin ikinci yarısında Çinin xarici siyasətdə əldə etdiyi uğurlar. Honqkok və Tayvan məsələləri.

Müasir dövrdə Çin Xalq Respublikasının xarici siyasəti. Soyuq müharibənin başa çatmasından sonra ÇXR-nin xarici siyasətinin əsas istiqamətləri. Çin-Avropa, Amerika Asiya və Afrika ölkələri ilə

münasibətləri. Çin-Yaponiya münasibətləri yeni müstəvidə. ASEAN ölkələri ilə əməkdaşlığın davam etdirilməsi.

Ən yeni dövrdə Çin mədəniyyəti. Maarif. Maarif sisteminin yenidən qurulması. Ali təhsil müəssisələri şəbəkəsinin genişlənməsi. Maaraif. Elm. Ədəbiyyat. Mamarlıq. Tətbiqi sənət. Teatr. Kino. Musiqi.

Çinlə Xalq Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında siyasi və iqtisadi əlaqələrin yaranması və inkişafı. Azərbaycan prezidentləri H.Əliyevin Çinə səfərinin iki dövlət arasında sıx əlaqələrin qurulmasında əhəmiyyəti. İ.Əliyevin prezidentliyi dövründə iki dövlət arasında əlaqələrin daha da genişləndirilməsi.

ÇİN TARİXİNƏ DAİR ƏDƏBİYYAT

ÜMUMİ ƏSƏRLƏR

1. Адамчик В. История Китая. М., 2004
2. Васильев Л.С., Лапина З.Г.,Меликсетов А.В., Писарев А.А. История Китая. М., 2007
3. Говоров Ю.Л. История стран Азии и Африки. М., 2004
4. История и культура Китая. М., 1974.
5. История Китая с древнейших времен до наших дней. М., 1974.
6. История Китая. М.,2004
7. Итс Р.,Смолин П.Я. Очерки истории Китая с древнейших времен до середины XVIII в. Л.,1961
8. Международные отношения на Дальнем Востоке (1870-1949). М.,1956
9. Международные отношения на Дальнем Востоке. Кн.1, М.,1973
10. Очерки истории Китая. М.,1950
11. Симоновская Л.В., Эренбург Г.В., Юрьев М.Ф. Очерк истории Китая. М.,1956
12. Тихвинский С.Л. Китай и всемирная история. М.,1988

QƏDİM DÜNYA

1. Yusifov Y.B. Qədim Şərq tarixi. Bakı., 1993

ORTA ƏSRLƏR

1. Бокщанин А. А. Китай и страны Южных морей. М., 1968.
2. Бокщанин А. А. Императорский Китай в нач. XV в. М., 1976.
3. Бокщанин А. А. Удельная система в позднесредневековом Китае: период Мин. М., 1986.
4. Васильев Л.С. История религий Востока. М., 1970
5. Васильев Л. С. Культы, религии, традиции в Китае. М., 1970.
6. Гончаров С. Н. Китайская средневековая дипломатия: отношения между империями Цзинь и Сун 1127-1142. М., 1986.
7. Дао и даосизм в Китае. М., 1982.
8. İsmayılov R.İ., Axundova N.Ç. Asiya və Afrika ölkələri tarixi. Bakı, 1996
9. История стран зарубежного Востока в средние века. М., 1957
10. История стран зарубежной Азии в средние века. М., 1970
11. История стран Азии и Африки в средние века. М., 1968
12. История стран Азии и Африки в средние века. М., 1985
13. Историография стран Востока (проблемы феодализма). М., 1977

14. Историография стран Востока (проблемы нового времени). М., 1978
15. Китай: государство и общество. М., 1977.
16. Китай: традиции и современность. М., 1976.
17. Конфуцианство в Китае: проблемы теории и практики. М., 1982.
18. Кычанов Е. И. Основы средневекового китайского права. М., 1986.
19. Лапина З. Г. Политическая борьба в средневековом Китае (40-70 гг. XI в.). М., 1970.
20. Лапина 3. Г. Учение об управлении государством в средневековом Китае. М., 1985.
21. Малявин В. В. Гибель древней империи. М., 1983.
22. Малявин В. В. Китай в XVI-XVII вв. Традиции и культура. М., 1995.
23. Переломов Л. С. Конфуций: жизнь, учение, судьба. М., 1993.
24. Поршнева Е. Б. Религиозные движения позднесредневекового Китая. Проблемы идеологии. М., 1991
25. Стужина Э. П. Китайский город XI-XIII вв. Экономическая и социальная жизнь. М., 1979.
26. Тайные общества в старом Китае. М., 1970.
27. Торчинов Е. Даосизм. М., 1993.
28. Тяпкина Н. И. Деревня и крестьянство в социально-политической системе Китая. М., 1984.
29. У Хань. Жизнеописание Чжу Юаньчжана. М., 1980

YENİ DÖVR

1. Аграрное отношение и крестьянское движение в Китае. М., 1974
2. Алексеев А.И. Освоение русскими людьми Дальнего Востока и Русской Америки (до конца XIX века). М., 1982

3. Верисоцкая Е.В. Идеология японского экспансионизма в Азии в конце XIX - начале XX вв. М.,1990
4. Вержховский Д.В., Ляхов В.Ф. Первая мировая война. М., 1964
5. Qarayeva G.İ. Asiya və Afrika ölkələrinin yeni tarixi (metodik vəsait). Bakı, 1998
6. Григорцевич С.С. Дальневосточная политика империалистических держав. 1908-1917 гг. Томск., 1965
7. Губер А.А., Ким Г.Ф., Хейфец А.Н. Новая история стран Азии и Африки. М., 1982
8. Демидова Н.Ф., Мясников В.С. Первые русские дипломаты в Китае. М., 1966
9. Илюшечкин В.П. Аграрная политика тайпинов. М., 1960
10. Илюшечкин В.П. Крестьянская война тайпинов. М., 1967
11. История стран зарубежного Востока в новое время. М., 1970
12. История стран Азии и Африки в новое время. М., 1971
13. История стран Азии и Африки (новая время). М.,1985
14. Кара Мурза Г.С. Тайпины. М., 1957

15. Мясников В.С. Империя Цин и Русское государство в XVII веке. М., 1980
16. Нарочницкий А.Л. К вопросу о японской агрессии в Корее и причинах японо-китайской войны 1894-1895 гг. – «Вопросы истории», 1950, № 5
17. Нарочницкий А.Л. Колониальная политика капиталистических держав на Дальнем Востоке.1860-1895.М.,1956
18. Новиков Н.Н. Японо-китайская война. М., 1939
19. Первая мировая война 1914-1918 гг. М.,1968
20. Русско-китайские отношения в XVIII в. Материалы и документы. 1608-1683. В 2-х томах. М., 1969-1972
21. Сидихменов В. Я. Маньчжурские правители Китая. М., 1985.
22. Скачков К.А. Пекин в дни Тайпинского восстания. М.,1958
23. Табохаси Киёси. Дипломатическая история японо-китайской войны (1894-1895 гг.). М.,1956
24. Тодер Ф.А. Тайвань и его история (XIX в.). М.,1978
25. Xarici Asiya və Afrika ölkələrinin yeni tarixi. Bakı, 1962

ƏN YENİ DÖVR

1. Аварин В.Я. Борьба за Тихий океан. М., 1947
2. Бажанов Е. Тайваньская проблема. М., 2002.
3. Вторая мировая война. Краткая история.М.,1984
4. İsmayıl R.İ., Axundova N.Ç. Asiya və Afrika ölkələrinin çağdaş tarixi (1945-2000-ci illər).Bakı, 2001
5. История войны на Тихом океане. В 5-ти томах. М.,1957-1958
6. История второй мировой войны 1939-1945 гг.,т.3, М.,1974
7. История стран Азии и Африки в новейшее время. ч. I-II, М.,1976, 1979

8. Захарова Г.Ф. Политика Японии в Маньчжурии. 1932-1945. М.,1990
9. КНР и Тайвань : некоторые вопросы взаимоотношений. М., 1992
10. Кунадзе Г.Ф. Японо-китайские отношения на современном этапе (1972-1982).М.,1983
11. Мироненков Е.Г. Тайваньский фактор в американо-китайских отношениях. (1972-84). М., 1985
12. Новейшая история стран Азии и Африки. XX век. Часть 1, 1900-1945 гг, М.,2001
13. Новейшая история стран Азии и Африки. XX век. Часть 2, 1945-2000 гг, М.,2001
14. Носов М.Г. Японо-китайские отношения(1949-1975). М.,1978
15. Сапожников Б.Г. Японо-китайская война и колониальная политика Японии в Китае(1937-1941).М.,1970
16. Сапожников Б.Г. Китайский фронт во второй мировой войне. М.,1971
17. Schaller M. The US and the China in the twentieth century. N.Y., 1990
18. Тайваньский вопрос и объединение Китая(Белая Книга).М.,2004

19. Tucker N.Taiwan , Hong Kong and the United States. 1945-92. N.Y., 1994
20. Цветков И.А. Политика США по отношению к тайваньской проблеме , 1949-99 гг. СПб., 2000
21. Цветков И.А. Роль конгресса в формировании тайваньской политики США (1995 – 1998 гг.) СПб., 2000
22. Цыганов Ю.Тайвань в стуктуре региональной безопасности Восточной Азии. М., 1998

Çap olunub: **«Çin tarixi» fənninin proqramı.**
Bakı, 2010